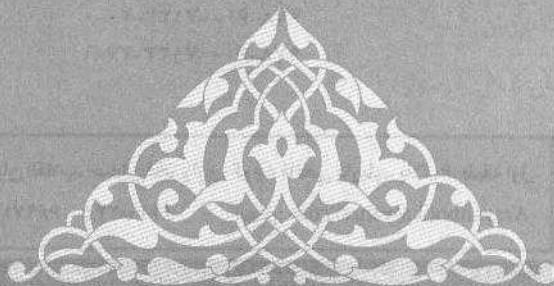

مجموعه ادبیات کهن (۹)

دایستار هزار فرزبار. نامه

برگردان به نشر روان: علی اصغر بشیری

ویراستار: سجاد خسروی

سرشناسه :	بشیری، علی اصغر، ۱۳۶۲ -
عنوان قراردادی :	مرزبان نامه برگزیده
عنوان و نام پدیدآور :	داستان های مرزبان نامه؛ برگردان به نثر روان علی اصغر بشیری؛ ویراستار سجاد خسروی.
مشخصات نشر :	تهران: انتشارات آریان، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری :	۲۸۰ ص.
فروست :	مجموعه ادبیات کهن، ۹.
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۷۱۳۳-۲۰-۰ : دوره ۱؛ ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۳۳-۳۶-۱
وضعیت فهرست نویسی :	فیا.
موضوع :	مرزبان بن رستم، - ۳۰۲ ق. - مرزبان نامه - اقتباس ها.
موضوع :	داستان های کوتاه فارسی - قرن ۱۴.
موضوع :	حیوان ها -- افسانه ها و قصه ها.
شناسه افزوده :	خسروی، سجاد، ۱۳۶۱ - ویراستار.
شناسه افزوده :	مرزبان بن رستم، - ۳۰۲ ق. - مرزبان نامه.
رده بندی کنگره :	۱۳۹۲ ۸۵۴۰۲ ش ۷۹۶۳ PIR
رده بندی دیویی :	۸۵۳/۶۲
شماره کتابشناسی ملی :	۳۷۲۲۸۷۳

داستان های مرزبان نامه

نام کتاب	برگردان به نثر روان
ویراستار	ویراستار
ناشر چاپ	ناشر چاپ
نوبت چاپ	نوبت چاپ
شمارگان	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	۱۵۰۰۰ تومان
شابک دوره	۹۷۸-۶۰۰-۷۱۳۳-۲۰-۰
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۱۳۳-۳۶-۱

تهران: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه فاتحی داریان، پلاک ۶، طبقه اول

ایمیل: Arayanbook@yahoo.com

تلفن: ۶۶۴۰۰۲۳۵ - ۶۶۹۷۱۳۴۴

« حق چاپ و نشر مجدد این اثر برای انتشارات آریان محفوظ است »

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵	مقدمه نویسنده
۲۳	مقدمه کتاب
۲۷	باب اول
۲۹	■ داستان اول؛ خاندان مرزبان
۲۹	توطئه علیه پادشاه و تصمیم مرزبان
۳۰	پیشنهاد نوشتن کتاب به مرزبان
۳۱	مشورت پادشاه با وزیر درباره کتاب نوشتن مرزبان
۳۲	آغاز مناظره مرزبان با وزیر
۳۳	■ داستان دوم؛ داستان هنبوی و ضحاک
۳۳	مار بر شانه‌های ضحاک
۳۴	هنبوی در درگاه ضحاک
۳۵	ادامه گفت‌وگوی مرزبان و پادشاه
۳۶	مناظره مرزبان با وزیر
۳۷	■ داستان سوم؛ داستان بهرام گور با خرّه‌نما
۳۸	ادامه گفت‌وگوی مرزبان و وزیر
۳۹	■ داستان چهارم؛ داستان گرگی که دوست‌دار آواز بود
۴۰	عصبانیت وزیر از دست مرزبان
۴۲	■ داستان پنجم؛ داستان شغال خرسوار
۴۳	شغال بر در خانه گرگ
۴۳	گفت‌وگوی الاغ و شغال
۴۵	پی بردن الاغ به نقشه روباه و گرگ

۴۶	پندهای الاغ
۴۷	پایان مناظره شاهزاده مرزبان با وزیر
۴۹	باب دوم
۵۱	■ داستان اول؛ پادشاه و فرزندان
۵۱	وصیت‌های پادشاه
۵۳	■ داستان دوم؛ دوستی کشاورز با مار
۵۴	ادامهٔ پندهای پادشاه
۵۶	■ داستان سوم؛ غلام آینده‌نگر و تدبیرش
۵۷	سفر دریا
۵۸	طوفان در دریا
۵۸	لاک‌پشت در دریا
۵۹	رسوم شگفت‌انگیز مردم شهر
۶۱	ندیم درست‌کار
۶۲	پی بردن پادشاه به نقشهٔ مردم شهر
۶۳	بیان کردن رمز داستان برای فرزندان
۶۴	بیان مشکل از جانب پسر بزرگ‌تر
۶۵	■ داستان چهارم؛ داستان موش و عقاب و آهو
۶۶	ادامهٔ مکالمهٔ پسر بزرگ با پدرش
۶۸	■ داستان پنجم؛ داستان نوخره با دوست طمع‌کارش
۶۸	انتقام دوست نوخره
۷۰	ادامهٔ گفت‌وگوی پسر مهتر با پدرش
۷۱	■ داستان ششم؛ جانشینی پادشاه بابل
۷۲	خیانت عمو به برادرزاده‌اش

۷۲	گوش کردن به سخنان پریان
۷۳	شفا یافتن شاهزاده و رسیدن به تخت شاهی
۷۴	ادامه سخنان پسر بزرگ با پادشاه
۷۵	■ داستان هفتم؛ آهنگر با دوستش
۷۶	مسافر در زندان
۷۶	کمک دیو به مسافر
۷۷	ادامه حرف‌های پادشاه با پسر بزرگش
۷۸	■ داستان هشتم؛ مرغابی با روباه
۷۹	گفت‌وگوی مرغابی و روباه
۸۱	ادامه داستان گویی پادشاه با پسرانش
۸۲	■ داستان نهم؛ بازرگان و دوستانش
۸۳	■ داستان دهم؛ پسر دهقان و دوستانش
۸۴	فقیر شدن پسر دهقان
۸۵	ادامه گفت‌وگوی بازرگان و پسرش
۸۶	پایان داستان پادشاه و پسرانش
۸۷	باب سوم
۸۹	■ داستان اول؛ شاه اردشیر و دانای مهران‌به
۹۱	زندگی مشترک دختر پادشاه و مهران‌به
۹۱	گفت‌وگوی پادشاه با مهران‌به
۹۴	■ داستان دوم؛ سه راهزن
۹۵	ادامه مکالمه پادشاه و دانای مهران‌به
۹۷	باب چهارم
۹۹	■ داستان اول؛ دیو گاوپای و مرد دینی

ظهور مرد دینی

۹۹

مشورت دیو گاوپای به سه نفر از بزرگان

۱۰۰

■ داستان دوم؛ پسر دوبین!

۱۰۲

ادامه گفت‌وگوی دیو گاوپای با وزیرانش

۱۰۳

■ داستان سوم؛ داستان موش زیرک و مار متجاوز

۱۰۵

توصیه مادر به موش

۱۰۵

ادامه گفت‌وگوی دیو گاوپای با وزیرانش

۱۰۷

■ داستان چهارم؛ سحرخیز باش تا کامروا باشی

۱۰۸

ادامه گفت‌وگوی دیوها

۱۰۹

نقشه برای مناظره

۱۱۰

شروط مناظره

۱۱۱

مناظره دیو گاوپای و مرد دینی

۱۱۱

باب پنجم

۱۱۳

■ داستان اول؛ داستان دزد و حشره

۱۱۵

سرقت از قصر شاه

۱۱۶

■ داستان دوم؛ حکایت دام و دانه و گرفتاری هدهد

۱۱۷

گفت‌وگوی مرد حکیم با هدهد

۱۱۷

گرفتاری هدهد

۱۱۹

■ داستان سوم؛ داستان خسروشاه با پادشاه شکست‌خورده

۱۲۱

پادشاه شکست‌خورده در دربار خسرو

۱۲۱

پادشاه همسایه در بوستان خسرو

۱۲۳

■ داستان چهارم؛ گوهر درخشان و خردمندی بزرگمهر

۱۲۵

۱۲۶	در جست‌وجوی گوهر پادشاه
۱۲۷	یافته شدن گوهر
۱۲۹	■ داستان پنجم؛ شاه هند با ندیم خوش‌سخن
۱۳۰	تصمیم به مسافرت
۱۳۱	ندیم در خدمت شاه
۱۳۵	باب ششم
۱۳۷	■ داستان اول؛ زیرک و زروی
۱۳۸	تصمیم چوپان
۱۳۹	زروی و قصاب
۱۴۰	تلاش برای آزادی
۱۴۰	رهایی از مرگ
۱۴۲	ملاقات با زیرک
۱۴۳	گفت‌وگوی زروی با زیرک
۱۴۴	پیشنهاد وسوسه‌انگیز زروی به زیرک
۱۴۵	نظر زیرک درباره پیشنهاد زروی
۱۴۶	طرح زروی برای پادشاهی زیرک
۱۴۸	■ داستان دوم؛ داستان زاغ ماهی‌خوار با ماهی
۱۵۰	ادامه گفت‌وگوی زیرک و زروی
۱۵۱	■ داستان سوم؛ داستان گله‌دار و چوپان
۱۵۳	ادامه مکالمه زیرک و زروی
۱۵۳	پذیرفتن پیشنهاد پادشاهی از جانب زیرک
۱۵۴	■ داستان چهارم؛ داستان موش با گربه بی‌وفا

۱۵۶	نقشه موش
۱۵۷	گفت‌وگوی موش و گربه
۱۶۰	پیمان دوستی موش و گربه
۱۶۲	حسادت خروس
۱۶۳	سخن‌چینی خروس
۱۶۵	تأثیر سخنان خروس بر گربه
۱۶۷	ادامه سخنان زروی و زیرک
۱۶۸	■ داستان پنجم؛ داستان زاغ و خردمندی فرزندش
۱۶۹	پاسخ دختر زاغ به مادرش
۱۷۰	ادامه بحث زروی و زیرک
۱۷۱	■ داستان ششم؛ پرستش درخت سخن‌گو
۱۷۲	دیدن درخت مقدس
۱۷۴	تلاش برای پی بردن به ماجرا
۱۷۵	پیشنهاد درخت به جهان‌گرد
۱۷۶	تهدید دوباره با تبر
۱۷۷	ورود کبوتر به مکالمه زروی و زیرک
۱۷۷	سخن گفتن کبوتر با پرندگان
۱۷۸	داستان آهو
۱۷۹	■ داستان هفتم؛ انوشیروان با خر آسیابان
۱۸۱	پذیرفتن پادشاهی زیرک توسط آهو
۱۸۲	■ داستان هشتم؛ داستان روباه و خروس
۱۸۶	پایان داستان زیرک و زروی

۱۸۷	باب هفتم
۱۸۹	■ داستان اول؛ شیر و شاه پیلان
۱۹۰	مشورت فیل شاه با برادرانش
۱۹۰	نظر هنج
۱۹۱	نظر زنج
۱۹۲	■ داستان دوم؛ داستان خسرو با مرد فرزانه
۱۹۳	ادامه گفت‌وگوی فیل شاه با برادران
۱۹۵	گزارش کلاغ به شیر
۱۹۶	مشاوره شیر با بزرگان کشورش
۱۹۹	■ داستان سوم؛ پادشاه و ستاره‌شناس
۲۰۰	سفر به شهری دیگر
۲۰۱	ادامه گفت‌وگوی فرمانده و شیرشاه
۲۰۱	دیدگاه پلنگ
۲۰۲	نظر گرگ
۲۰۲	نظر روباه
۲۰۴	■ داستان چهارم؛ شکارچی سوارکار
۲۰۵	ادامه گفت‌وگوی روباه و شیر
۲۰۶	■ داستان پنجم؛ شتر با شتربان
۲۰۸	چاره‌گری خرگوش برای شتر
۲۰۹	شتر و بار پنبه
۲۰۹	ادامه مکالمه روباه و شیر
۲۱۱	انتخاب گرگ به عنوان فرستاده

صفحه	عنوان
۲۱۲	گرگ در سرزمین فیل‌ها
۲۱۲	فرستادهٔ فیل‌شاه
۲۱۴	■ داستان ششم؛ موش و کدخدا
۲۱۵	انتقام از کدخدا
۲۱۶	ادامهٔ سخن روباه با شیر
۲۱۷	نبرد پیلان و وحوش
۲۲۱	باب هشتم
۲۲۳	■ داستان اول؛ شتر و شیر پرهیزگار
۲۲۳	گفت‌وگوی شیر و خرس
۲۲۴	داستان شتر تنها
۲۲۶	■ داستان دوم؛ خسرو با مرد زشت‌رو
۲۲۸	ادامهٔ سخنان شیر و خرس
۲۲۸	نقشهٔ خرس
۲۲۹	راز خرس با شتر
۲۳۲	■ داستان سوم؛ مرد بافنده و مار
۲۳۴	چاره‌گری مار
۲۳۵	تعبیر خواب پادشاه
۲۳۶	شکستن عهد با مار
۲۳۷	خواب دوبارهٔ پادشاه
۲۳۸	خواب سوم پادشاه
۲۳۹	وفای به عهد
۲۴۰	ادامهٔ سخنان خرس و شتر
۲۴۱	■ داستان چهارم؛ مار و مارگیر

۲۴۲	نتیجه‌گیری خرس از داستان و تعریف داستانی دیگر
۲۴۳	■ داستان پنجم؛ برزگر با گرگ و مار
۲۴۴	ادامهٔ حرف شتر با خرس
۲۴۵	پی‌گیری احوال شیر از شتر
۲۴۶	مشورت شیر با اطرافیان دربارهٔ شتر
۲۴۷	توطئهٔ خرس علیه شتر
۲۴۸	مشورت گرفتن شیر از کلاغ
۲۴۹	گفت‌وگوی شیر و شتر
۲۵۰	خبررسانی خارپشت
۲۵۲	■ داستان ششم؛ نجار و زنش
۲۵۴	زندانی شدن خرس و شتر
۲۵۴	گفت‌وگوی روباه و موش
۲۵۶	■ داستان هفتم؛ خسرو و ایراجسته
۲۵۷	مخفی کردن زن خسرو
۲۵۹	ادامهٔ گفت‌وگوی روباه و موش
۲۶۰	مجلس شیر و اطرافیانش
۲۶۳	باب نهم
۲۶۵	■ داستان اول؛ آزادچهر و ایرا
۲۶۵	فکر چاره
۲۷۰	■ داستان دوم؛ ماهی و مرغ ماهی‌خوار
۲۷۱	ادامهٔ مکالمهٔ ایرا و آزادچهر
۲۷۲	■ داستان سوم؛ زاغ و راسو
۲۷۳	■ داستان چهارم؛ فروشنده و سوارکار

۲۷۴	ادامه گفت‌وگوی ایرا و آزادچهر
۲۷۴	ملاقات با یهه
۲۷۵	آزادچهر در دربار عقاب
۲۷۶	گفت‌وگوی عقاب با آزادچهر
۲۷۶	بازگشت آزادچهر نزد ایرا
۲۷۷	مقام آزادچهر نزد عقاب
۲۷۷	نصایح آزادچهر به عقاب
۲۷۸	■ داستان پنجم؛ باغبان با خسرو انوشیروان
۲۷۹	ادامه گفت‌وگوی عقاب با آزادچهر
۲۸۰	■ منابع و مآخذ

مقدمه نویسنده

مرزبان‌نامه یکی از کتاب‌های مهم نثر در زبان فارسی محسوب می‌شود. این اثر را نخستین بار مرزبان بن رستم (قرن چهارم)، به زبان طبری نوشت. از متن طبری مرزبان بن رستم امروزه اثری در دست نیست؛ اما این متن در قرون ششم و هفتم در دست بوده است؛ چرا که مرزبان‌نامه در اواخر قرن ششم و آغاز قرن هفتم دو بار ترجمه شد. نخستین ترجمه را نویسنده‌ای به نام سعدالدین وراوینی به شیوه نثر فنی به سرانجام رساند. هم‌زمان با وراوینی نویسنده‌ای دیگر با نام قاضی ملطیوی نیز بازگردانی مرزبان‌نامه را به انجام رساند و اثر خود را روضه‌العقول نام نهاد؛ این در حالی بود که ظاهراً این دو تن از کار هم‌دیگر آگاه نبودند. جالب است که قاضی ملطیوی نیز اثر خود را به نثر فنی ترجمه کرده بود؛ البته در چند باب با یک‌دیگر اختلاف دارند؛ ولی در کل تفاوت‌چندانی با هم ندارند. نثر سعدالدین وراوینی هنری‌تر و قوی‌تر است و شاید این موضوع به این برگردد که وراوینی خود یکی از منشیان و شاعران درباری بوده است. از زندگی وراوینی اطلاعات چندانی در دست نیست؛ احتمالاً او در اواخر قرن ششم در آذربایجان می‌زیسته است.

مرزبان‌نامه

مرزبان‌نامه اثری است که در اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم به نگارش درآمده است. این اثر از یک مقدمه و نه باب تشکیل شده است و داستان‌های بسیاری در این کتاب آمده است. مرزبان‌نامه دارای برخی ویژگی‌هایی است که مهم‌ترین آن‌ها بدین قرار است: نثر فنی، داستان